

18.12.2008

RAPPORT
PARTSKONFERANSENE
UNDER
FNS KLIMAKONVENSJON
OG KYOTOPROTOKOLLEN
(COP 14 og COP/MOP 4)

INNHOOLD

Hovedpunkter.....	3
Den fjortende partskonferansen under Klimakonvensjonen – COP 14.....	5
1. Arbeidsgruppen under Konvensjonen (AWGLCA)	5
2. Valg	11
Det fjerde partsmøtet under Kyotoprotokollen – CMP 4	12
1. Arbeidsgruppen for videre forpliktelser for Anneks I-land under Kyotoprotokollen (AWGKP).....	12
2. Årsrapport Den grønne utviklingsmekanismens (CDM)	16
3. Årsrapport Den felles gjennomføringsmekanismen (JI).....	17
4. Årsrapport Etterlevelseskomiteen (Compliance Committee)	18
5. Rapport fra Styret i Tilpasningsfondet (Adaptation Fund Board)	18
6. Andre gjennomgang av Kyotoprotokollen (Artikkel 9).....	19
Underkomiteen for vitenskapelig og teknologisk rådgivning (SBSTA)	21
1. Tilpasning til klimaendringer	21
2. Utvikling og overføring av teknologi.....	22
3. Reduksjon av utslipp fra avskoging i utviklingsland.....	23
4. Forskning og overvåking.....	24
5. Klimagassregnskapene til Anneks I-land.....	24
6. Utslipp fra drivstoff benyttet til internasjonal luftfart og maritim transport..	25
7. Implikasjoner for Montrealprotokollen av CDM-prosjekter rettet mot eliminering av HFK-23-utslipp fra nye HFK-22-fabrikker	25
8. Godkjenning av prosjekter for fangst og lagring av CO ₂ i Den grønne utviklingsmekanismen	26
9. Klimapanelets fjerde hovedrapport	28
Underkomiteen for implementering (SBI)	28
1. Nasjonalrapporter fra Anneks I-land	28
2. Nasjonalrapporter fra ikke-Anneks I-land	28
3. Finansieringsspørsmål under Konvensjonen (GEFs hovedrapport)	29
4. Saker relatert til de minst utviklede landene (MUL).....	30
5. Buenos Aires arbeidsprogrammet om negative følger av klimaendringer og klimatiltak (1/CP.10)	30
6. Utvikling og overføring av teknologi.....	31
7. Kapasitetsbygging	33
8. Artikkel 3.14 under Kyotoprotokollen.....	34
9. Rapport om den internasjonale transaksjonsloggen (ITL)	34

Rapport fra forhandlingene på Poznan desember 2008

Hovedpunkter

Partsmøtet under Klimakonvensjonen (COP 14) i Poznan bar preg av å være en mellomstasjon mellom Bali- og Københavnmøtet, i tillegg til at den nye administrasjonen i USA ennå ikke er på plass. Det ble således, som forventet, ikke gjort særlige fremskritt i forhandlingene på dette møtet. Dette er det ikke grunn til å være skuffet over. Alle sentrale aktører var tydelige på at man nå går inn i et forhandlingsår, og at det er København 2009 som er målet for disse forhandlingene. Det er således positivt at den tidligere pessimismen om at møtet i København kommer for tidlig, ikke kom til uttrykk i de nasjonale innleggene. Man fikk videre på plass et godt og fleksibelt arbeidsprogram for forhandlingene under det såkalte "konvensjonssporet". Det følger blant annet av denne arbeidsplanen at formannen for disse forhandlingene skal fremlegge en forhandlingstekst for Københavnmøtet i slutten av mai 2009.

Diskusjonene under de ulike punktene under Baliplanen bar som tidligere preg av å være en nord-sør dialog. Imidlertid fikk man også gode og konstruktive diskusjoner om enkelt elementer i en ny avtale, basert på de forslagene som nå ligger på bordet, og som har innkommet etter møtet på Bali. Dette gjaldt særlig på punktene teknologi og tilpasning, men også i forhold til hvordan man skal måle, rapportere og verifisere klimagassutslippene i u-landene. Disse har i dag ikke samme krav mot seg på dette punkt som i-landene. Å få på plass tilsvarende systemer for dette også i u-land er helt sentralt i en ny avtale etter 2012.

Under forhandlingene om en ny forpliktelsesperiode for Kyotolandene, "Kyotosporet", klarte man ikke å få på plass et overordnet mål for utslippene fra disse landene, slik man etter arbeidsplanen skulle ha gjort. Dette har sin bakgrunn i at ingen sentrale Kyotoland, utover Norge og EU, ønsker å binde seg til slike mål før USA kommer på banen, og før man ser hva land som Kina, India og Brasil er villig til å påta seg av forpliktelser. Forpliktelser for USA og de sistnevnte landene forhandles det om under "konvensjonssporet". Selv om det formelt derfor er to forhandlingsspor, Kyotosporet og konvensjonssporet, ser man ved dette hvordan disse i praksis behandles som ett samlet spor. Dette innebærer at man ikke kan forvente å gjøre store fremskritt enkeltvis for hvert av disse sporene. Målet er at disse samles i København i 2009.

Forhandlingene bar tydelig preg av at partene venter på at USA skal ta en mer offensiv rolle, i tråd med de klare signalene som har kommet fra Obama på dette punkt. Både Al Gore og senator Kerry var tilstede i Poznan og det fremgikk at disse hadde hatt kontakt med Obama før møtet. Begge var tydelige på USAs ledene rolle inn mot møtet i København 2009.

Fra norsk side er det verdt å nevne den omfattende positive omtalen Norges forslag til en ny finansieringsordning under klimakonvensjonen, særlig til tilpasning, har fått. Den norske delegasjonen hadde en rekke bilaterale møter hvor dette ble fremlagt. Både EU og Japan, i tillegg til en rekke u-land, herunder Sør Afrika, ønsker å se nærmere på dette, og hvordan dette eventuelt kan sees i sammenheng med andre forslag som ligger på bordet. Videre arbeid ned dette forslaget blir en sentral oppgave for den norske delegasjonen frem mot møtet i Bonn i mars/april.

FNs klimakonferanse i København neste år ble flyttet en uke på grunn av muslimsk høytidsdag, og vil dermed bli arrangert 7.-18. desember.

Hanne Bjurstrøm, forhandlingsleder.

Den fjortende partskonferansen under Klimakonvensjonen – COP 14

1. Arbeidsgruppen under Konvensjonen (AWGLCA)

Generelt

Formannens samledokument med alle forslag siden Bali (assembly document), strukturert etter byggesteinene i Bali-planen, dannet grunnlaget for viktige diskusjoner i arbeidsgruppen under Konvensjonen (AWGLCA) om hvor det kan være grunnlag for felles holdninger, hvor det foreligger klar uenighet og hvor det er behov for nye initiativ. Det var åpnet adgang for å komme med nye innspill innen 6. Desember. Mange land (herunder Norge) gjorde dette. Disse innspillene er nå presentert i et revidert "assembly document". Sekretariatet hadde pr 10. desember mottatt 164 innspill som totalt utgjør mer enn 1000 sider.

Verdt å merke seg fra diskusjonene innledningsvis var uenigheten om etableringen av kontaktgruppe om felles visjon i Poznan. Dette kom noe overraskende fordi de fleste trodde man hadde oppnådd enighet på dette punktet på møtet i Accra i august. Særlig en del oljeproduserende u-land (Algerie, Saudi Arabia og Bolivia), støttet av Kina, mente at felles visjon hadde blitt allokert for mye tid, og at det derfor ikke burde etableres en kontaktgruppe i tillegg til rundebordskonferanse på høynivådelen og workshopen om dette temaet. Det var interessant å observere at u-landene ikke var koordinert i dette spørsmålet. De lavtliggende øystatene var opptatt av å presisere at de hadde et annet syn enn de oljeproduserende landene om hvor viktig det er å komme videre i diskusjonene om en felles visjon. Kompromisset ble at kontaktgruppe ble etablert, men tildelt mindre tid enn de andre kontaktgruppene.

Arbeidsprogram

I forhandlingene om arbeidsprogram for 2009 kom man frem til et kompromiss som alle u-landene kunne samles om, og som i tillegg kunne støttes av i-landene.

Arbeidsprogrammet innebærer at lederen for arbeidsgruppen som neste år blir Cutajar fra Malta skal utarbeide et dokument minst to uker før neste møte i Bonn i slutten av mars/april. Dette dokumentet skal ta utgangspunkt i innspill fra partene som blir sendt inn innen 6. februar og skal beskrive elementer der det kan synes som om partene er enige og elementer der partene har posisjoner som står lenger fra hverandre. I tillegg skal Cutajar utarbeide en forhandlingstekst senest to uker før møtet, også det i Bonn, i juni. Dette dokumentet skal ta utgangspunkt i innspill sendt inn senest 24. april. I tillegg fremkommer det av arbeidsprogrammet at lederen i konsultasjon med partene skal holde oppsyn med behovet for et femte forhandlingsmøte.

Kontaktgruppe om felles visjon (inkludert workshop)

Under workshopen om felles visjon tok flere av de toneangivende u-landene (les Kina, Brasil og India) utgangspunkt i at kvoten for de klimagassutslippene kloden kan tåle i stor grad er oppbrukt av i-landene. Det lille handlingsrommet for utslipp vi har igjen bør i følge dem forbeholdes u-landene.

Kina mener en rettferdig fordeling av eksisterende "carbon space" må ta utgangspunkt i ansvar for historiske utslipp og utslipp per innbygger. EU uttalte for første gang i forhandlingene forventninger om at u-landene må bidra med 15-30 prosent reduksjoner i forhold til forventede utslipp uten tiltak (business as usual). Disse tallene baserer EU på et arbeid som ble presentert på et seminar (side event) under klimaforhandlingsmøtet i Bonn i sommer av forskere som deltar i klimapanelets arbeid. I tillegg er det verdt å nevne at Papua Ny Guinea (PNG) utfordret Brasil i forhold til deres negative holdning til karbonkreditter og skog. PNG er positive til karbonkreditter så lenge dette fører til at i-landene påtar seg større utslippsforpliktelser (les større enn 25-40 prosent reduksjon i 2020). Brasil uttalte at de tror det er enklere å få til større utslippsreduksjoner dersom en finner andre finansieringsmekanismer for skogtiltak enn karbonkreditter.

Fra norsk side ble det fokusert på viktigheten av å fastsette et globalt felles mål om utslippsreduksjoner før en bestemmer ulike bidrag fra grupper av land. I tillegg ble det pekt på viktigheten av at u-landene også må bidra selv om i-landene må gå foran for å kunne nå et tograders mål. En felles visjon bør i tillegg til et felles mål om utslippsreduksjoner også inneholde insentiver til overgang til en lavkarbonøkonom gjennom etablering av en global pris på utslipp av klimagasser, herunder en storstilt satsning på teknologiutvikling, karbonfangst og lagring og teknologioverføring. Felles visjon bør videre inneholde formuleringer som sikrer innovative finansieringsmekanismer som ikke er avhengig av nasjonale budsjettvedtak.

Etter workshopen om felles visjon ble det holdt en sesjon i kontaktgruppen der diskusjonene ble, etter oppfordring fra lederen Cutajar, tok utgangspunkt i rapporten fra workshopen som prøvde å styre diskusjonene mot prinsipper, omfang og formål. Det kan virke som om det er i ferd med å skapes enighet om at en felles visjon bør ha et bredt nedslagsfelt og dermed dekke alle elementene i Baliplanen.

Kontaktgruppe om utslippsreduksjoner

I denne kontaktgruppen ble det denne gangen i liten grad diskutert konkrete utslippstall. Japan fortsatte å fokusere på behovet for differensiere mellom u-land, noe som ble strekt imøtegått av Brasil på vegne av G-77 og Kina. Videre ble det fra formannens side lagt opp til at man skulle diskutere MRV (måling, rapportering og verifikasjon). Særlig ønsket han fokus på "hva" som skal underlegges denne prosedyren, og "hvordan" dette skal gjøres. Dette var i hovedsak en god diskusjon hvor

flere nye synspunkter ble lagt frem. De fleste i-land var klare på at u-landene må rapporterer oftere og bedre. EU etterlyste svar fra u-landene på hva de kan gjøre av utslippsreduksjoner selv, og hva de kan gjøre med økonomisk støtte fra i-landene. U-landene understreket at de ikke er underlagt den samme rapporteringsplikten som i-landene, og særlig India var tydelig på at det bare foreligger en slik plikt i forhold til tiltak som i-landene har finansiert, og da bare for selve tiltaket og ikke resultatene av dette. Dette er et punkt det er behov for å diskutere videre i det kommende møtet i mars/april.

En rekke utviklingsland har gått ut med utslippsmål basert på deres nasjonale planer, herunder Sør Afrika, India og Kina. I den forbindelse er det verdt å merke seg at Sør Afrika la på bordet et forslag om å opprette et internasjonalt register hvor land skal registrere slike handlinger "actions". Mange land har uttalt interesse for dette, herunder USA og EU. USA kommenterte at en slik fremgangsmåte kunne være aktuell også for i-land. Brasil understreket da behovet for at i-landene påtar seg forpliktelser.

Dersom et register for utslippsreducerende tiltak i u-land kombineres med at også **resultatet** av disse handlingene registreres, noe blant India var i mot, herunder rapporteres og verifiseres, vil dette kunne være en mulig modell for å få med seg utviklingslandene i et nytt klimaregime 2012. Norge uttalte seg ikke om denne modellen i plenum.

Kontaktgruppe om tilpasning (inkludert workshop)

Tilpasningsdiskusjonene i konvensjonssporet var dels knyttet til en generell dialog om framtidig innretning av tilpasning basert på sekretariatets oppsummeringsdokument, og dels til et særlig fokus på tilpasning og risikohåndtering i en egen workshop

Dialogen om tilpasningsinnspillene i oppsummeringsrapporten, ga ikke rom for meningsutveksling, men mange land, deriblant Norge, ga tilbakemelding på oppsummeringsrapporten. Rapporten er svært åpen og flere parter etterlyste en noe mer strukturert tilnærming for å ramme inn tilpasningsspørsmålet. Norges innlegg var et innspill om å ramme inn diskusjonen i noen overordnede prinsipper for tilpasning og finansiering og fikk støtte, blant annet fra EU. EU har i sine innspill tidligere lagt fram et rammeverk for tilpasning, som berører flere av de elementene Norge la fram. Innleggende fra både i-land og u-land viste at det er bred enighet om at prinsippene om nasjonal forankring og integrert tilnærming må ligge til grunn for tilpasning. Kina og til dels India synes å være blant de få som ser tilpasning som et mer teknisk spørsmål knyttet til innretning av forebygging og beredskap. Ut over dette er det verdt å notere at mens i-landene vektla struktur, prinsipper og programtilnærming i sine innlegg, pekte u-landene i større grad mot gjennomføring av konkrete prosjekter og finansiering av disse. Dette kan peke mot at det nødvendigvis ikke er en felles oppfatningen av hva nasjonal forankring og integrering innebærer for hvordan tilpasning i praksis innrettes. Hvorvidt det oppdaterte samleddokumentet fra sekretariatet vil kunne danne et

tilfredsstillende utgangspunkt for diskusjon i neste forhandlingsrunde gjenstår å vurdere etter at den nå er justert på bakgrunn av innspillene fra Poznan.

Workshopen "Risk management, including insurance" var en direkte oppfølging av Baliplanen, hvor risikohåndtering og forsikring er inkludert i tilpasningstiltak. Rapportene i forkant av workshopen, ga et bredt innblikk i problemstillinger og mulige løsninger på for eksempel forsikringsspørsmålet. Forsikring er noe som de små øystatene (AOSIS) er spesielt opptatt av, og de la fram en egne modell for hvordan dette kunne håndteres under en framtidig avtale. Norge, EU, og en rekke andre land pekte på at forsikring var bare en av flere verktøy for risikohåndtering, og at katastroforebygging og beredskap må inkluderes i risikohåndtering, som et særlig effektivt virkemiddel for å beskytte særlig utsatte og sårbare mennesker og land. Australia pekte også på at forsikring potensielt kunne føre til mistilpasning (maladaptation), og at den derfor måtte innrettes slik at det fostret tilpasningstiltak. Norge uttrykte i sitt innlegg at det på lengre sikt er behov et bedre vitenskaplig grunnlag, som kan informere og danne utgangspunkt for felles tilnærming og rammeverk. Det ble henvist spesielt til forslaget fra Norge og International Strategy for Disaster Reduction (ISDR) om en spesial rapport under IPCC, og scopingmøtet som skal avholdes i Oslo i slutten av mars.

Debatten omkring risikohåndtering og tilpasning i Poznan var en god anledning til å gi "frontlinjen" for klimaendringer et særlig fokus. Diskusjonene bar imidlertid preg av det som har karakterisert forholdet mellom tilpasning og risikohåndtering gjennom lengre tid - mangel på felles begrepsapparat og forståelse av tilpasning. Dette inntrykket deler Norge med de andre landene i Umbrella-gruppen, og under workshopen kom det tydelig fram at for eksempel EU, ønsker å se spørsmålet om risikohåndtering og særlig forsikring, i en bredere ramme av UNFCCC's og andre arenaers rolle- og ansvarsforståelse. Kjernen i denne problematikken er knyttet til at tilpasning til klimaendringer ikke er en "UNFCCC sak", men handler om *hvordan hensynet til klimaendringer ivaretas innefor ulike arenaer og sektorer*. På den andre siden innebærer klimaendringenes sektorovergrepene karakter et behov for koordinering og *at en aktør bør ha et særlig ansvar for å motivere og legge til rette* for at de ulike sektorene er i stand til å ivareta hensynet til klimaendringer – og fra dette perspektivet kan forhandlingene i Poznan ses på som et vellykket utgangspunkt for å styrke UNFCCC's katalyserende rolle.

Risikohåndtering og tilpasning ble viet særlig oppmerksomhet i Poznan. I tillegg til en egen workshopen ble det avholdt en rekke såkalte "side events" på tematikken. Humanitære organisasjoner og forebyggings- og beredskapsmiljøene var bredt representert. FNs koordineringskontor for humanitær bistand (OCHA), Røde Kors og ISDR var representert på høyeste nivå, og blant de norske frivillige organisasjonene spilte Flyktningehjelpen en aktiv rolle. Foruten et kort innlegg under workshopen "Risk management, including insurance", deltok Norge i felles nordisk møte med Røde Kors, FNs koordineringskontor for humanitær bistand (OCHA) og International Strategy for Disaster Reduction (ISDR).

Kontaktgruppe om finansiering og teknologi (inkludert workshop om teknologi)

Kontaktgruppen møttes tre ganger til drøftinger. I tillegg ble det holdt en workshop om samarbeid om forskning og utvikling av teknologi, med vekt på såkalte vinn-vinn-teknologier.

Formannen for kontaktgruppen ønsket klargjøring av forslagene som var kommet inn, identifisering av hvor man hadde sammenfallende syn og grunnlag for at partene kunne justere sine forslag. Med hensyn til mulige nye mekanismer for teknologioverføring ønsket formannen innspill om blant annet hvilke funksjoner de skulle ha, hvordan de skulle styres, hvordan de skulle forholde seg til organer utenfor klimakonvensjonen og hvordan de skulle involvere privat sektor på en effektiv måte. Med hensyn til finansiering ønsket han innspill på hvordan nye ressurser kunne framskaffes, hvilke institusjonelle ordninger det ville være behov for og hvordan fordelingen skulle være. Videre sa han at det ikke ville bli mulig å komme til enighet på COP 15 uten at vi hadde en "pakke" på finansiering og teknologi.

Det første møtet i kontaktgruppen bar preg av mye gjentakelser av kjente synspunkter. En rekke utviklingsland engasjerte seg i diskusjonen, med utgangspunkt i G77-forslaget om å etablere et eget teknologiorgan og et multilateralt fond for å støtte teknologioverføring. Deres argumentasjon gikk i hovedtrekk på at dagens ordning ikke er effektiv nok og ikke gir teknologioverføring i den skalaen som er påkrevd, og at man trenger en mekanisme som er direkte underlagt konvensjonens styring. Flere land, blant annet Brasil, tok opp forholdet til privat sektor og hvordan man kan finne en god balanse mellom offentlige og private investeringer i klimateknologi. Blant Annex I-landene var Australia, New Zealand og EU enige i at man må trappe opp satsingen og støtten til teknologiutvikling og -overføring. Canada og USA var de mest tilbakeholdne her, og fokuserte på behovet for å involvere privat sektor og bygge på eksisterende mekanismer. Dette vil i hovedsak si dagens ekspertgruppe for teknologioverføring, som gir råd til SBSTA. Uansett om man ønsket nye institusjoner, var det enighet om at konvensjonen må være mer målrettet og bevisst sin rolle i å utløse teknologisatsing i andre organisasjoner, samt i privat sektor.

I løpet av de neste møtene samt workshop'en om forskning og utvikling av teknologi, var det en viss utvikling i diskusjonene. Spesielt var workshop'en vellykket, med mange innlegg som var positive til styrket internasjonalt samarbeid om forskning og utvikling, i form av for eksempel klimateknologisentre, demonstrasjonsprosjekter og sektorrettet samarbeid om teknologiutvikling. Dette behøver ikke nødvendigvis være under konvensjonen, men må kunne bli anerkjent som en del av oppfyllelsen av konvensjonsforpliktelsene. Eksempelvis hadde India et forslag om Climate Technology Centres, som kan være løsrevet fra konvensjonen. India hadde også en god analyse av hva som skal til for å redusere tiden det tar fra utvikling av teknologi til bred spredning av teknologien. Bangladesh la fram forslag om å etablere National Centres of Excellence i de mest sårbare landene. EU la fram et forslag om teknologirettete avtaler,

hvor man formaliserte samarbeid om internasjonale FoU-programmer for spesifikke teknologier. Australia presenterte sitt globale Carbon Capture and Storage Institute, med åpen invitasjon om å bli med. De ønsker 20 integrerte demonstrasjonsprosjekter innen 2020, koblet til analyser av økonomiske og regulatoriske forhold. Australia har foreløpig finansiert dette med 100 mill. dollar. Norge holdt en presentasjon med vekt på teknologi for karbonfangst og –lagring, samt gevinstene ved større internasjonalt samarbeid om forskning og utvikling. Kina la fram forslag om kriterier for å velge ut satsingsområder for teknologiutvikling, som i stor grad var sammenfallende med Norges innspill om det samme. Det var også interessant å merke seg at USA la et stabiliseringsscenario på 450 ppm til grunn i analysene de presenterte. De viste for øvrig en enorm kostnadsforskjell mellom ”business as usual” for å nå dette scenariet, sammenlignet med kostnadene ved sterk satsing på teknologiutvikling, inkludert CCS.

Den konstruktive diskusjonen fra workshop'en så ut til å påvirke den videre diskusjonen i kontaktgruppen, i positiv retning. I tillegg til samarbeid om FoU er det enighet om behov for å styrke kapasitetsbygging for teknologioverføring, langt på vei enighet om at man må ha en form for handlingsplan med prioriterte felt og at man må gå kritisk gjennom hvordan klimakonvensjonen kan påvirke andre relevante internasjonale organer, for eksempel det internasjonale energibyrået (IEA).

I diskusjonen om finansiering ble det lagt vekt på at hovedmålet er å framskaffe tilstrekkelig og forutsigbar finansiering. Med hensyn til finansieringsmodell, er det en viss dobbelthet å se blant utviklingslandene. Flere gir en åpning for at GEF fortsatt skal være finansieringsmekanismen også når det gjelder teknologi, deriblant Kina.

Det norske finansieringsforslaget ser ut til å få mer støtte i forhold til G77-forslaget. Mens India argumenterte for G77-forslagene om et fond basert på bidrag fra Annex I-land etter en nøkkel for byrdefordeling, var Kina taus om dette og for eksempel Barbados så for seg en blandet finansieringsnøkkel (både landbidrag og bidrag fra markedsbaserte kilder). Norges finansieringsforslag fikk støtte av blant annet EU og Sør-Afrika, og Kina kom i realiteten inn på substansen i det norske forslaget. Dette kan åpne for klarere støtte fra G77.

I den videre forhandlingsprosessen blir det viktig å gi mer konkret respons på forslagene til G77. De har nå et inntrykk av at de blir forsøkt tidd i hjel, noe som provoserer. Spesielt Sør-Afrika har tatt opp dette. EU har litt uavklarte posisjoner med hensyn til teknologi og finansiering, og er åpne for innspill. På det neste forhandlingsmøtet bør man få konkretisert hvilke løsninger som kan løse hvilke problemer, i større grad enn nå, blant annet ved å gå gjennom ”pakkeløsningen” til G77 i mer detalj. Rapportene fra ekspertgruppen for teknologi vil også foreligge før neste LCA-møte. De vil gi et bedre grunnlag for å vurdere finansiering og styring av teknologioverføring.

2. Valg

Etter de sedvanlige konsultasjonene underveis ble valgene gjennomført siste dag 12. desember. Helen Plume (New Zealand) ble gjenvalgt som leder for underkomiteen for vitenskapelig og teknologisk rådgivning (SBSTA), mens Liana Bratasida (Indonesia) ble valgt som leder for underkomiteen for implementering (SBI). Det har ligget i kortene en stund at Michael Zammit Cutajar (Malta) skulle overta ledervervet i arbeidsgruppen i konvensjonssporet (AWGLCA). Cutajar ble som forventet valgt samtidig som Luiz Machado blir nestleder i samme arbeidsgruppe. I arbeidsgruppen for fremtidige forpliktelser under Kyototprotokollen (AWGKP) ble ikke G-77 og Kina enige om en kandidat til å overta etter Harald Dovland (Norge). Han fortsetter derfor sammen med sin nestleder Mama Konate (Mali) inntil videre. Det er forventet at u-landene innen neste møtet i Bonn i mars/april klarer å bli enige om en kandidat og at Harald Dovland da trolig blir nestleder. Fra de andre valgene er det verdt å nevne at Peer Stiansen ble valgt inn i styret for den grønne utviklingsmekanismen (Executive Board).

Det fjerde partsmøtet under Kyotoprotokollen – CMP 4

1. Arbeidsgruppen for videre forpliktelser for Anneks I-land under Kyotoprotokollen (AWGKP)

Generelt

Forhandlingene om nye forpliktelser under Kyotoprotokollen (i henhold til Protokollens artikkel 3.9) skjer i en egen arbeidsgruppe (Ad Hoc Working Group on Further Commitments - AWG-KP). AWG-KP påbegynte sitt arbeid i 2006. Det er enighet om at arbeidsgruppen tar sikte på å slutføre arbeidet sitt innen Klimakonferansen i København i 2009. Potensial for utslippsreduksjoner og utslippsmål, tilgjengelige virkemidler for å nå utslippsmål og metodiske spørsmål er viktige elementer i arbeidsprogrammet.

Ikke uventet ble det relativt liten fremgang rundt mer konkrete spørsmål av betydning for fastsettelse av fremtidige forpliktelser slik som felles utslippsmål/ambisjon, eventuelle endringer i mekanismer (det var heller ikke satt av særlig tid), og spørsmål som fordeling av utslippsforpliktelser mellom land. Det er tydelig at de fleste store Anneks I-land ikke ønsker større progresjon i forhandlingene under kyotosporet enn hva som er tilfelle under konvensjonssporet, og derfor stort sett kun er villige til å holde seg til tekst som allerede er besluttet i tidligere møter. Noen føringer for arbeidet ble imidlertid lagt i beslutning fra møtet og det ble enighet om et mer detaljert arbeidsprogram for 2009. Arbeidsprogrammet legger bl.a. opp til at det forberedes mer konkrete tekster det kan forhandles om på neste møte (inkl. mulige elementer for endringer av protokollen), samt gir relativt klare føringer på hvilke spørsmål som bør konkluderes når. Arbeidsprogrammet og beslutningen fra møte er for øvrig nært knyttet til hverandre, og det legges fortsatt opp til en "gjentakende" prosess hvor spørsmål kan gjenopptas for diskusjon underveis.

Norge holdt innlegg i åpningsplenum, hvor vi bl.a. ga uttrykk for at vi i tråd med 2 graders målet ønsket enighet på dette møtet om at 25-40 prosent reduksjon i utslippene samlet for Anneks I-landene skal ligge til grunn for videre arbeid, at vi bør inkludere nye fluoriserende gasser, at utslippsmålet må sees i sammenheng med tilgjengelige fleksible gjennomføringsmekanismer, samt at det er viktig at arbeidet under kyotosporet og konvensjonssporet ses i sammenheng. Videre redegjorde vi kort for nasjonale utslippsmål.

Som ledd i forhandlingene ble det bl.a. avholdt en workshop om potensial og ramme for utslippsreduksjoner i en ny forpliktelsesperiode. FNs klimapanel (IPCC) og Det internasjonale energibyrået (IEA) holdt presentasjoner som klart viste hvor store reduksjoner som må til for å nå 2 graders målet. I de fem presentasjonene fra Anneks I-land var fokuset i større grad på kriterier for hvordan en kan fordele

utslippsreduksjonene mellom I-land. Partenes kapasitet, nasjonale forhold, marginalkostnader (basert på ”bottom-up”-analyser av sektorer), og tilgjengelige virkemidler ble bl.a. trukket frem som relevante forhold. Land som Kina og Sør Afrika på sin side påpekte at potensialet for utslippsreduksjoner er et relativt konsept og at det i bunn og grunn handler om politisk vilje til å bli enige om et samlet mål, og at man i diskusjonene må gjøre et klart skille mellom et ambisiøst aggregert mål og fordelingen av utslippsforpliktelser mellom land.

I følge arbeidsprogrammet skulle man konkludere på størrelsen på de samlede utslippsforpliktelsene for Anneks I-landene på dette møtet. Formannen (Harald Dovland) forsøkte derfor å få inn formuleringer om ambisjonsnivå knyttet til FNs Klimapanelts vurderinger, som viser at det mest ambisiøse scenariet for demping i den globale temperaturøkningen krever utslippsreduksjoner på mellom 25-40 % for disse landene i 2020. Konsultasjonene viste imidlertid at, med unntak av EU og Norge, ønsket ikke øvrige anneks I-land en mer forpliktende tekst på dette området. G77 på sin side ønsket enda sterkere formuleringer. EU mener for øvrig at et ambisjonsnivå på minus 25-40 prosent for i-landene må inkludere mulighet for bruk av fleksible gjennomføringsmekanismer, noe u-landene ikke er enig i. Det ble til slutt kun enighet om å bruke samme formuleringer knyttet til 25-40 prosent reduksjon for Anneks I-landene som allerede finnes i Baliplanen. Dette er en faktisk henvisning til Klimapanelets rapport, men uten at denne knyttes direkte opp til forpliktelsesnivåer for industrilandene.

Diskusjoner rundt lands bidrag til utslippsreduksjoner, individuelt eller samlet, ble påbegynt, men det var vanskelig å enes om klare konklusjoner på dette punktet, da det er uenighet om hva som er relevante forhold ved slike vurderinger (slik som betydningen av historisk ansvar, nasjonale forhold (inkl. Russlands og Hviterusslands ønske om å henvise til ”land med overgangsøkonomi”, kostnad/nytte ved utslippsreduksjoner, oppnådde resultater fra første forpliktelsesperiode, forandringer i livsstil for sikre bærekraftig forbruk/produksjon mv). Det var for eksempel ikke mulig å få inn som konklusjon at det faktisk er et stort potensial for utslippsreduksjoner til ”affordable costs”. Det ble en innledende diskusjon rundt behovet for modeller som skal kunne legges til grunn ved fastsettelse av utslippsmål/forpliktelser, både på aggregert og nasjonalt nivå. I arbeidsprogrammet er det lagt opp til at partene innen 15. februar 2009 kan komme med synspunkter på både det overordnede ambisjonsnivået og Anneks I-landenes individuelle og felles bidrag for å nå målene. Det ble enighet om at det skal avholdes en workshop i forbindelse med neste møtet i arbeidsgruppen med teknisk innspill til drøftingene. Workshopen vil bli organisert av klimasekretariatet under formannens ansvar. Partene oppfordres også til å avholde egne workshops som kan belyse disse spørsmålene nærmere. For øvrig er partene gitt mulighet til å komme med synspunkter på også alle øvrige elementer i arbeidsprogrammet innen samme frist.

Det ble enighet om at fremtidige utslippsforpliktelser, som i dagens forpliktelsesperiode, skal ta form av kvantifiserte mål for utslippsbegrensninger og –

reduksjoner ("quantified emission limitation and reduction objectives" - QELRO). Det var også enighet om at analyser av lands utslippspotensial mv vil kunne føre til en spredning av verdier for QELROs mellom de enkelte Annex I-land (dvs. differensiering i utslippsforpliktelser, i likhet med hva som er tilfelle for inneværende forpliktelsesperiode). Etter mye diskusjon ble det enighet om at Annex I-land inviteres til å legge frem nasjonale utslippsmål før neste møte. Flere Annex I-land var kritiske til sterke formuleringer på dette området og viste bl.a. til at de neppe vil ha nasjonale tall klare da det avhenger av en rekke andre forhold.

Få land var klare til å diskutere spørsmål som lengden på kommende forpliktelsesperiode og basisår. Japan ga imidlertid uttrykk for at de ser for seg en kombinasjon av flere basisår.

Etter en del diskusjon ble det enighet om en referanse i arbeidsprogrammet om at det må være en "coherent approach" mellom arbeidet under konvensjonen og protokollen når det gjelder forpliktelser for Annex I-land.

Særlig om mekanismer

På bakgrunn av innspill fra parter er det utarbeidet en lang liste med forslag til mulige forbedringer av Kyoto-mekanismene (kvotehandel, CDM og JI) og nye fleksible gjennomføringsmekanismer. Det ble ingen materiell diskusjon rundt forslagene på møte, kun en prosessuell diskusjon rundt det arbeidet som er gjort og hvordan arbeidet skal legges opp videre. Det ble enighet om at det på neste møte skal være "in depth"-konsultasjoner, og formannen ble bedt om å videreutvikle dokumentet om mulige forbedringer av mekanismene, også i lys av eventuelle nye innspill fra partene innen 6. februar 2009.

Det vanskelige spørsmålet om hva som ligger innenfor eller utenfor mandatet til gruppen når det gjelder endringer av mekanismer ble unngått, men u-landene har gitt klart uttrykk for at de ikke ønsker store endringer eller nye mekanismer.

Metodiske spørsmål

Det ble ingen diskusjon om inkludering av nye fluoriserende gasser som ikke er dekket av Montrealprotokollen og som er identifisert i IPCCs fjerde hovedrapport og IPCCs retningslinjer fra 2006 (2006 IPCC guidelines). Dette fordi flere parter fortsatt ønsket tid til å vurdere dette. Det var heller ingen diskusjon om å erstatte Global Warming Potential (GWP) som metode for å sammenligne gasser med Global Temperatur Potential (GTP) slik enkelte land ønsker. Disse spørsmålene vil bli diskutert på neste møte.

Spillover

Når det gjaldt vurdering av tiltak for å motvirke negative sosiale, miljømessige og økonomiske konsekvenser for u-land av klimatiltak i i-land, såkalte "spillover" effekter, ble det enighet om at arbeidet på dette området må ses i lys av informasjonen som kommer opp i de andre gruppene hvor dette blir diskutert (Kyotoprotokollens art.2.3 og

3.14, samt Konvensjonens artikkel 4.8 og 4.9). Videre skal arbeidet baseres på beviselige konkrete virkninger av tiltak. Beslutningen peker videre på at dette er et svært komplisert spørsmål det er behov for å få mer informasjon om. For å bidra til dette vil det avholdes en workshop i 2009 som bør kunne skje i sammenheng med workshopen om "response measures" i 2009 under LCA. Sekretariatet ble i den forbindelse bedt om å forberede et informasjonsskriv for å legge til rette for diskusjonene. Partene er også invitert til å komme med synspunkter på potensielle konsekvenser innen 15. februar 2009.

Selv om spørsmål om "spillover" effekter og "response measures" i stor grad forblir uløselig knyttet til de oljeproduserende landene i Midtøsten, er det verdt å merke seg at det i de siste drøftingene har kommet til uttrykk en noe bredere forståelse av spørsmålet enn tidligere. Flere refererte blant annet til problematikken rundt matvarepriser og mulige sammenhenger med produksjon av biodrivstoff, og selv om det tyder på at effekten av biodieselproduksjon på matvarepriser er minimal, har det vært bevisstgjørende i forhold at disse spørsmålene kan ha relevans. Det ble også enighet om at det kan både være negative og positive potensielle konsekvenser og at det er et behov for å øke forståelsen for aspekter relatert til disse, samtidig som oppmerksomheten primært skal rettes mot negative konsekvenser for u-land. Det skal fokuseres på årsak og virkninger. Det er grunn til å ta en konstruktiv tilnærming til disse diskusjonene ut fra at en bør være oppmerksom på eventuelle potensielle negative effekter av ulike typer klimatiltak. Samtidig må det tas høyde for at valg av nasjonal virkemiddelbruk ikke er regulert gjennom Kyotoprotokollen, og at spørsmålet om andre potensielle effekter utover det klimamessige i seg selv vil være analytisk utfordrende å dokumentere og få enighet om.

Regelverket for skog og arealer etter 2012 (LULUCF)

Forhandlingene om endring av Kyotoprotokollens regelverket for skog og arealer har så langt vist en uenighet om hvor omfattende disse endringene bør være, særlig mellom industriland og utviklingsland. De fleste industriland og mange utviklingsland er imidlertid enige om at dagens regelverk under Kyotoprotokollen har klare begrensninger for skog og arealer, blant annet fordi det gir få incentiver til nye klimamotiverte tiltak. Enkelte utviklingsland er likevel skeptiske til endringer i regelverket fordi en ikke stoler på at industrilandene vil påta seg strengere forpliktelser dersom slike endringer åpner for større kreditter.

På møtet i Accra i august ble det enighet om å identifisere alternative løsningsmodeller for videre forhandlinger i Poznan. Det lyktes å få enighet om å konsentrere de videre forhandlingene om 4 opsjoner, uten å begrense mulighetsrommet vesentlig. De fire ulike opsjonene fanger opp stort sett alle lands synspunkter og synliggjør de områdene der uenigheten trolig er størst. Størst uenighet er knyttet til hvordan nasjonal skogskjøtsel i land med utslippsforpliktelser ("Forest Management" under artikkel 3.4) skal inkluderes i regelverket, dvs. om krediteringen fortsatt skal begrenses ved å sette et tak (cap) eller om andre tilnærminger skal velges for å bedre incentivene til å øke opptaket og redusere utslippet. Et annet viktig spørsmål er om det skal inkluderes

regler der en korrigerer for ekstreme hendelser som skogbrann og insektangrep. Det er også forslag om å ta inn nye aktiviteter for å sikre en mer helhetlig inkludering av skog og arealer i en framtidig klimaavtale.

Det er ingen tvil om at flere av de forslagene som ligger på bordet fra Accra vil kunne ha stor betydning for hvor tung komponent skog vil utgjøre i Kyoto-forpliktelsene etter 2012. Det er også klart at de alternative løsningsmodellene vil slå ut svært forskjellig for de ulike industrilandene. Norge er her ikke noe unntak. De ulike opsjoner vil kunne gi Norge tilleggskreditter alt fra noen få prosentpoeng til flere titalls prosentpoeng.

I Poznan var det satt av svært liten tid til å diskutere de alternative løsningsmodellene som ble identifisert i Accra. Enkelte industriland land var også lite villige til å gå inn i en substansiell diskusjon så lenge diskusjonen om utslippsreducerende tiltak under konvensjonssporet i liten grad har blitt konkretisert tilsvarende som under kyotosporet. Forhandlingene ble dermed fokusert på prosessen fra Poznan til neste møte under Kyotoprotokollen (AWG-KP) i mars. Partene ble til slutt enig om å be lederen av arbeidsgruppen for Kyotoprotokollen om å utarbeide et dokument med elementer til en forhandlingstekst som grunnlag for videre forhandlinger på neste møte i mars i Bonn. Samtidig inviteres partene til å sende inn synspunkter på utformingen av regelverket for skog og arealer innen 15. februar 2009.

2. Årsrapport Den grønne utviklingsmekanismens (CDM)

Det ble forhandlet om flere beslutninger knyttet til Den grønne utviklingsmekanismen. Noen spørsmål av mer "teknisk" karakter ble behandlet i Klimakonvensjonens underkomité for vitenskapelig og teknisk rådgiving (se rapport fra SBSTA-møtene under). Flere spørsmål knyttet til mulige forbedringer i Den grønne utviklingsmekanismen (og de øvrige Kyoto-mekanismene) ble forhandlet i tilknytning til andre gjennomgang av Kyotoprotokollen (i hht Protokollens Artikkel 9), men de elementene det her ble oppnådd enighet om forsvant da det ikke ble enighet om den samlede beslutningsteksten (se egen omtale av dette). De mest omfattende beslutningene knyttet til Den grønne utviklingsmekanismen ble dermed fattet gjennom behandlingen av den årlige rapporten fra styret for Den grønne utviklingsmekanismen. Det ble her opprettet en kontaktgruppe ledet av Christiana Figueres (Costa Rica) og Georg Børsting (Norge).

Kontaktgruppen behandlet en rekke spørsmål knyttet blant annet til styrets arbeid med å overse godkjenningssystemet under Den grønne utviklingsmekanismen, spørsmål knyttet til metodikk for prosjekter og geografisk fordeling av prosjekter. I åpningsinnleggene i plenum kom det i likhet med de siste Partsmøtene frem misnøye særlig fra latinamerikanske og afrikanske land rundt den *geografiske fordelingen* av prosjekter under Den grønne utviklingsmekanismen. Selv om antallet prosjekter har økt kraftig i 2008, har storparten av denne økningen funnet sted i land som Kina, India og Brasil. I likhet med fjorårets Partsmøte, ble det derfor også i år et stort fokus på

tiltak som kan bedre den geografiske fordelingen av prosjekter, blant annet gjennom kapasitetsbygging og at styret legger til rette for ”strømlinjeforming” av prosedyrer og fasilitering av metodikker for prosjekter i land med mindre enn 10 prosjekter. Det ble også enighet om en rekke andre elementer som skal bidra til å *forbedre godkjenningssystemet* under styret for Den grønne utviklingsmekanismen.

Etter at spørsmålet om inkludering av prosjekter for *fangst og lagring av CO₂* i geologiske strukturer ikke fikk noen løsning i SBSTA-drøftingene (se egen omtale av dette), ble spørsmålet brakt opp av Saudi-Arabia (støtte av andre OPEC-land) i denne kontaktgruppen. Dette ble, sammen med et forslag fra Brasil om endringer i definisjonen av skog under Den grønne utviklingsmekanismen, overført til ministerdelen av Partsmøtet da det ikke var mulig å oppnå enighet i kontaktgruppen. I et kompromiss ble det til slutt enighet om å be styret om å vurdere implikasjoner av den mulige inkludering av CCS i Den grønne utviklingsmekanismen og å rapportere tilbake til det neste Partsmøtet. Som del av kompromisset ble det enighet om samme løsning for forslaget fra Brasil om endringer i definisjonen av skog under Den grønne utviklingsmekanismen. Dette innebærer dermed at begge spørsmål vil bli brakt opp til drøfting på Partsmøtet i København i desember 2009.

3. Årsrapport Den felles gjennomføringsmekanismen (JI)

Den årlige rapporten til Partsmøtet fra overvåkingsskomiteen for Felles gjennomføring (Joint Implementation) dannet utgangspunkt for drøftingene om Felles gjennomføring. Godkjenningssystemet under Felles gjennomføring ble etablert og åpnet for prosjekter i oktober 2006. Frem til Partsmøtet hadde kun fem prosjekt kommet inn for godkjenning, hvorav fem av disse er ferdig godkjent. Over 160 prosjekter har imidlertid blitt lagt ut for offentlige kommentarer gjennom Klimasekretariatets hjemmeside, og det antas derfor at det vil kunne bli en stor økning i antall godkjente prosjekter i 2009. Det ble opprettet en kontaktgruppe ledet av Pedro Martins Barata (Portugal) og William Agyemang-Bonsu (Ghana) for utarbeidelse av beslutninger fra Partsmøtet. Drøftingene var ikke veldig vanskelige, og stort sett fokusert om ytterligere tiltak for å forbedre godkjenningssystemet. Den største utfordringen en står overfor i godkjenningssystemet er den vanskelige økonomiske situasjonen for arbeidet under overvåkingsskomiteen. Etersom systemet finansieres gjennom frivillige bidrag inntil en får tilstrekkelig inntekter fra registreringsavgifter fra prosjekter, er det fremdeles behov for betydelige frivillige bidrag fra Partene. Fordeling av størrelse på individuelle bidrag er imidlertid ikke regulert gjennom beslutninger fra Partsmøtet. Norge v/UD har så langt for toårsperioden 2008-2009 bidratt med 285.000 USD, og har dermed vært største bidragsyter i absolutte tall i denne perioden (Norge var også største bidragsyter i perioden 2006-2007). EU har gjort forsøk på å koordinere bidrag internt mellom EUs medlemsland, uten at dette så langt har medført store bedringer i situasjonen. Situasjonen er ganske lik den en lenge opplevde for godkjenningssystemet for Den grønne utviklingsmekanismen, som imidlertid nå er blitt selvfinansiert gjennom en

avgift på kvoter fra prosjektene. Det er grunn til å tro at det vil ta lengre tid før godkjenningssystemet for Felles gjennomføring blir selvfinansiert på tilsvarende måte.

4. Årsrapport Etterlevelseskomiteen (Compliance Committee)

Hovedspørsmålet som ble diskutert i kontaktgruppe og uformelle møter var compliance komiteens forslag om å endre "rules of procedures". Formålet med endringene er bl.a. å introdusere transparente regler for kalkulering av tidsfrister, klargjøre partenes rettigheter mht representasjon og klargjøre regler knyttet til innlevering av og vurdering av såkalte "compliance action plans". Forslagene fra komiteen ble vedtatt med enkelte modifikasjoner.

5. Rapport fra Styret i Tilpasningsfondet (Adaptation Fund Board)

Tilpasningsfondet er det første av sitt slag som finansieres "innovativt", i dette tilfelle gjennom en 2% avgift på CDM-prosjekter. Det er også en nyvinning styringsmessig, i det at utviklingslandene har klart flertall i fondets styre. Det knytter seg derfor mye prestisje til fondets videre skjebne, ikke minst ift den finansielle arkitektur for en post-2012 avtale.

For å kunne starte opp fondet i 2009 måtte MOP treffe visse beslutninger: Ta rapporten fra AFs styre (AFB) til etterretning og samtidig godkjenne 4 av vedleggene (1) utkast til prosedyreregler, 2) utkast til samarbeidsavtale for sekretariatet mellom MOP og GEFs styre og 3) ditto mellom MOP og Verdensbanken som "trustee", samt 4) utkast til strategiske prioriteringer, "policies" og retningslinjer for fondet. Alle medlemsland forsikret under forhandlingene at de ønsket å få truffet nødvendige vedtak for at fondet kan bli operasjonelt i 2009. Noe annet ville vært en gedigen nedtur som ville vekke oppsikt utad.

Diskusjonene ble raskt kompliserte. Særlig gjaldt det juridiske sider ved temaet "direct access" og spørsmålet om juridisk status for styret i den sammenheng (som utviklingslandene er meget opptatt av). Dels gjaldt det også GEFs rolle som midlertidig sekretariat for styret og dels Verdensbankens rolle som midlertidig "trustee".

Fondets styre (med u-landsflertall) hadde i sin rapport skissert et opplegg for å ivareta alle hensyn og få fondet i gang snarest mulig i 2009. Dette var et opplegg alle i-land og mange u-land kunne slutte seg til. Men G 77 som gruppe gikk imot styrets innstilling og insisterte på at sistnevnte måtte ha "legal capacity" for å kunne inngå avtaler for direkte finansiering av prosjekter, programmer osv fremmet av landene selv ("direct access"). I-landene og de fleste konsulterte jurister (bl.a. fra Verdensbanken) mente dette var unødvendig og at fondet allikevel kunne ta seg av dette spørsmålet. Det ble bl.a. pekt på at G 77s forslag forskutterte den utredning om de juridiske sider av dette som styret har bestilt og ikke tok hensyn til de mange mulige fallgruver som var blitt påpekt av

juristene. Faren er f.eks. at en på denne måten ikke får ivaretatt nødvendige hensyn til ”international fiduciary standards”, ansvar for skikkelig gjennomføring, regnskap og overvåking av prosjekter. Det ville også innebære at en gikk imot fondets eget styre (med u-landsflertall) og også at en gikk tilbake på vedtaket fra Bali, som forutsatte en prøveperiode på tre år før en evt. skulle gjøre endringer. Etter dette syn ville det mao kunne komme ubehagelige overraskelser framover dersom G77s forslag skulle bli vedtatt. Det ble også påpekt at en slik framgangsmåte ville kunne sette spørsmålsteget ved fondets seriøsitet og mulige rolle i den finansielle arkitektur for en post-2012 avtale.

Spørsmålet hadde imidlertid stor symbolsk betydning for utviklingslandene, og diskusjonene kjørte seg fast. Saken ble deretter tatt opp i en uformell ministergruppe, som ga en egen liten gruppe ledet av Indonesia og Sverige i oppdrag å finne en løsning. Etter lange diskusjoner i denne gruppa bestemte formennene seg for å legge fram en tekst for ministerne som ikke imøtekom G 77 på dette punktet, men på flere andre punkter. I de påfølgende ministerdiskusjoner ble dette ikke akseptert av utviklingslandene. Landene ga seg etter hvert, og utviklingslandene fikk det som de ville. Hele opplegget skal gjennomgås med tanke på nødvendige endringer på MOP 6 i 2010. De nødvendige avtaler med GEF og Verdensbanken, prosedyrereglene og styrets strategiske prioriteringer ble godkjent med mindre endringer.

Selv om fondets styre dermed er blitt utstyrt med ”juridisk kapasitet” til å inngå direkte kontrakter mv uten å måtte gå veien om Verdensbanken som ”trustee”, må denne kapasitet for å kunne ha noen praktisk betydning forankres i en nasjonal juridiksjon. Dette blir neste skritt på veien i denne sammenheng. Samtidig må styret utvikle kriterier for godkjenning av de nasjonale instanser som skal kunne gå direkte til styret med prosjekt-/programforslag. Disse skal bygge på tidligere vedtak og bl.a. sikre at de aktuelle instanser har de nødvendige kontrollmekanismer og -rutiner på plass før direkte finansiering kan finne sted. Det hviler således et stort ansvar på styret (og den påtroppende svenske styreformann) for at de utarbeider kriterier og retningslinjer som er såpass stramme at det ikke kan sås tvil om at disse institusjonene har de nødvendige kvalifikasjoner. Dersom det skulle oppstå tvil om fondets integritet vil dette kunne få alvorlige konsekvenser for både mulige frivillige bidrag og fondets eventuelle rolle i et framtidig regime – det foreligger forslag om at fondet må bli tilført midler fra avgifter på de øvrige mekanismene under Kyotoprotokollen, og fondet har også vært antydnet som mulig mottaker av midler skaffet til veie ved nye mekanismer under diskusjon, inkludert det norske finansieringsforslaget.

6. Andre gjennomgang av Kyotoprotokollen (Artikkel 9)

Mandatet for artikkel 9 gjennomgangen ble bestemt på COP-13 på Bali i fjor. Gjennomgangen skulle særlig fokusere på tilpasning og identifiserte fem temaer for vurdering; innføring av avgift på kvotehandling og felles gjennomføringsprosjekter, endring av prosedyrereglene for å gjøre det enklere for annekts I land å påta seg forpliktelser under Kyotoprotokollen, innføring av regler for privilegier og immunitet

for individer som tjenestegjør i organer under Kyotoprotokollen, minimering av negative konsekvenser av klimaendringer (adverse effects) og av klimatiltak (response measures) og gjennomgang av de fleksible mekanismene, inkludert geografisk fordeling av prosjekter i den grønne utviklingsmekanismen. Som et ledd i forberedelsene til gjennomgangen i Poznan ble det arrangert to workshops, en på våren og en på høsten, i tillegg til forberedelsene under det 28. møtet i underkomiteen for implementering (SBI) i Bonn i juni.

Etter lange forhandlinger ble partene enige om å fullføre gjennomgangen uten et substansielt utkomme eller tekst. Dette skyldes at partene, selv om temaet ble løftet på ministernivå, ikke klarte å bli enige om å utvide avgiften på den grønne utviklingsmekanismen til kvotehandel, inkludert avgift på utdelingen av kvoter, og felles gjennomføringsprosjekter. Det siste forslaget fra u-landene, fremført av Sør-Afrika, som ble forkastet, var forslag til prinsippbeslutning om at utkommet i København skulle inneholde en avgift på minst to prosent på utdeling av kvoter der midlene som genereres skulle kanaliseres til tilpasningsfondet. Det viste seg urealistisk å få til en slik prinsippbeslutning allerede i Poznan. En beslutning som ville forskuttere utkommet av finansieringsdebatten i konvensjonssporet. Flere u-land uttrykte stor skuffelse over at man ikke klarte å bli enige om en slik beslutning. G-77 og Kina var omforent om å mene at fordi partene ikke klarte å enes om spørsmålet om finansiering av tilpasning var det heller ikke mulig å oppnå enighet om noen av de andre punktene som hadde vært tema i artikkel 9 gjennomgangen. Det foreligger en tekst på forbedringer av den grønne utviklingsmekanismen som partene hadde klarert forutsatt enighet på de andre punktene. Forhåpentligvis vil denne teksten kunne trekkes frem igjen på et senere tidspunkt. Teksten inneholder blant annet bestemmelser om strømlinjeforming av mekanismen gjennom å sikre styrets overordnede og mer politiske rolle, styrke sekretariatets avlastende rolle, redusere behandlingstiden for prosjektgodkjenning og vurdere å innføre ankemuligheter.

Underkomiteen for vitenskapelig og teknologisk rådgivning (SBSTA)

1. Tilpasning til klimaendringer

Nairobi Work Programme

Nairobi Work Programme ble etablert gjennom en beslutning på COP 11 og går fra 2005 til 2010. Det er nå inne i sin andre periode. Arbeidsprogrammet for fase to ble lagt i Bonn. På møtet i Poznan skulle SBSTA vurdere framdrift i gjennomføringen av arbeidsprogrammet, basert på en oppsummeringsrapport og flere tekniske rapporter, vurdere behovet for en særskilt ekspertgruppe samt gi innspill til videre oppfølging under SBI. I forkant av COP 14 var det fra sekretariatets side utarbeidet tre rapporter, en som gjorde en vurdering av resultater fra første fase, en som rapporterte på framdrift og videre planer i andre fase og en tredje som oppsummerte erfaringer med bruk av eksperter. Rapportene fikk god tilbakemelding fra alle parter og ga et godt grunnlag for å konkludere i forhold til erfaringer så langt. Erfaringsrapporten ble også brukt som utgangspunkt for beslutningstekst hvor det ble identifisert forbedrings- og utdypningsområder for det videre arbeidet under programmet. Konklusjonene fra SBSTA reflekterer at Nairobi Work Programme har vært en suksess på mange områder. Det aktive arbeidet med å involvere et bredt spekter aktører og et høyt aktivitetsnivå trekkes fram som avgjørende for dette. UNFCCCs rolle som katalysator og tilrettelegger for tilpasning på tvers av sektorer, regioner og land får god tilbakemelding, men det er også her potensialet kan utnyttes ytterligere. Mer systematikk i informasjonsdeling og ytterligere styrking av nettverksbyggende aktiviteter utover myndighetsaktører, særlig overfor privat sektor, pekes på som forbedringsområder. Mye av dette er allerede ivaretatt i arbeidsprogrammet for andre fase.

Det var knyttet en viss spenning til agendaens andre punkt - behandlingen av et forslag fra G77 om etablering av en permanent ekspertgruppe for tilpasning under UNFCCC, noe i-landene ikke har stilt seg særlig positive til. Formålet og mandatet en slik ekspertgruppe skulle inneha, forekom uklart og lite hensiktsmessig. Beslutningen som foreligger på dette agendapunktet setter ikke endelig strek for diskusjonen om en egen ekspertgruppe, men sier at dette må vurderes i lys av mer informasjon som peker mot et tydelig behov, formål og mandat for en slik gruppe.

2. Utvikling og overføring av teknologi

Teknologispørsmålene som skulle behandles av SBSTA omfattet rapport fra ekspertgruppen for teknologioverføring (EGTT) samt utkast til tre rapporter:

- Utarbeiding av indikatorer for å overvåke og evaluere effektivitet i å gjennomføre rammeverket for teknologioverføring
- Identifisering og analyse av mulige nye finansielle ressurser for å støtte utvikling, overføring og spredning av teknologi
- Et strateginotat for langsiktige perspektiver for teknologiutvikling og -overføring, utover 2012, inkludert sektortilnærminger.

Disse rapportene skulle også behandles under SBI. Det ble derfor opprettet en felles kontaktgruppe for SBSTA og SBI på dette punktet.

Ekspertgruppens rapport var en redegjørelse for hvordan arbeidsprogrammet ble fulgt opp og ble mottatt uten videre diskusjon. De tre rapportene som er under utarbeiding, vil gi verdifulle innspill til forhandlingene om teknologi under konvensjonssporet, og får også derfor mye oppmerksomhet. Rapporten om langsiktig strategi var den som var mest uferdig, fordi arbeidet har gitt vanskelige diskusjoner i ekspertgruppen. En langsiktig strategi for teknologioverføring og -utvikling vil særlig måtte ses i sammenheng med forhandlingene om utslippsreduksjoner under konvensjonssporet, og det griper direkte inn i mulighetene for G77 til å få gjennomslag for sine forslag. Utkast til endelige rapporter skal foreligge **23. mars**, før neste forhandlingsmøte under konvensjonen.

I plenum ga mange uttrykk for støtte til arbeidet i ekspertgruppen for EGTT, bl.a. USA, Japan, Canada og Kina. USA nevnte spesielt at man måtte ta hensyn til det økende antall initiativer for satsing på klimateknologi også utenfor konvensjonen. En rekke utviklingsland uttrykk for sterk støtte til G77 og Kinas forslag om å etablere et eget underorgan for teknologiutvikling og -overføring.

I kontaktgruppen ble det noe mer diskusjon om de tre rapportene, særlig om indikatorer. Ghana, som i hovedsak førte ordet på vegne av G77, mente det måtte være et mer balansert utvalg av indikatorer for videre testing, og da at det måtte være mer vekt på finansiell støtte og mindre vekt på indikatorer for å legge til rette for innføring av teknologi. Dette ble imøtegått av flere industriland samt lederen for ekspertgruppen, som påpekte at utvalget av indikatorer som nå er beskrevet, skal testes før det endelige utvalget er klart. Med hensyn til rapporten om finansielle ressurser til teknologioverføring tok flere opp at dette må ses i sammenheng med sekretariatets oppdaterte rapport om finansieringsstrømmer.

I konklusjonene ble formålet med arbeidet med indikatorer gjentatt; at man skal utvikle og teste et robust sett med indikatorer. Videre ble det framhevet at indikatorrapporten kan bidra til arbeidet under SBI med å revidere oppfylning av teknologiforpliktelsene

under konvensjonen, og til forhandlingene under konvensjonssporet, særlig med tanke på forståelsen av *målbare, rapporterbare og verifiserbare* aktiviteter mht teknologi.

3. Reduksjon av utslipp fra avskoging i utviklingsland

På Bali kom partene til enighet om en beslutning om tiltak for å redusere utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland (REDD). Beslutningen understreker behovet for tidlige tiltak, inkludert pilotprosjekter, kapasitetsbygging og oppbygging av systemer for overvåkning og rapportering av utslipp fra skog. Det ble enighet om et sett av indikative retningslinjer og rammer for hvordan pilotprosjekter kan bidra til reelle utslippsreduksjoner i påvente av en klimaavtale etter 2012. Det ble også vedtatt en prosess fram mot Poznan der målet var å videreutvikle det metodiske grunnlaget for valg av incentiver for REDD-tiltak i utviklingsland i et post-2012 regime.

Forhandlingene om det metodiske grunnlaget startet opp i Bonn i juni. Det ble her enighet om hvilke metodiske temaer som skulle utredes nærmere. Dette omfatter bl.a. metodikk for overvåkning av utslipp og opptak, fastsettelse av referansebaner, tiltak for å unngå lekkasjer, vurdering av effektiviteten av ulike incentiver og kapasitetsbygging.

På møtet i Accra i august var ikke REDD-spørsmål gjenstand for konkrete forhandlinger. Det ble imidlertid avholdt en "in-session"-workshop om temaet. Workshopen fungerte positivt som en innledning til senere policy-forhandlinger om REDD, ettersom flere land presenterte posisjoner og forslag til løsninger som indikerer en større vilje til å finne kompromisser. Dette gjaldt blant annet toneangivende land som Brasil, Papua New Guinea og Tuvalu. Med henvisning til den tette møteplanen lyktes Norge imidlertid ikke å få noe vedtak i Accra om å innlede uformelle drøftinger om policy-spørsmål under Poznan-sesjonen. Dette innebar at Poznan-drøftingene omkring REDD ble begrenset til metodespørsmål.

Som tidligere ble Audun Rosland, SFT, valgt som co-chair for den kontaktgruppen som ble nedsatt på REDD i Poznan. Den største uenigheten under metodedrøftingene var knyttet til om spørsmål knyttet til skogvern og økt opptak av CO₂ gjennom bærekraftig skogbruk skal tillegges like stor vekt som spørsmål knyttet til redusert utslipp fra avskoging og skogforringelse. Et annet brennbart tema var på hvilken måte urfolks rettigheter og involvering skulle omtales i konklusjonene fra møtet. Etter en tidkrevende prosess klarte man til slutt å bli enige om konklusjoner på flere metodespørsmål og en plan for det videre arbeidet.

Ut fra forutsetningene om å begrense drøftingene til metodiske spørsmål er det fra norsk side grunn til å være godt fornøyd med forhandlingsutfallet på REDD. Det ble enighet om et arbeidsprogram fram til København der partene kan avklare metodiske problemstillinger etter hvert som policy-diskusjonen under LCA blir mer konkret. Det ble også enighet om å legge til rette for en bedre koordinering av pågående bilaterale og multilaterale skog-initiativ utenfor Klimakonvensjonen for å sikre bedre konsistens

med forhandlingene om et REDD-regime etter 2012. Videre ble det enighet om at en i det metodiske arbeidet med å utvikle en REDD-mekanisme skal tillegge skogvern og økt opptak av CO2 gjennom bærekraftig skogbruk like stor vekt som redusert utslipp fra avskoging og skogforringelse.

Fra norsk side er vi også godt fornøyd med at vi i konklusjonene lyktes i å få inn et eget punkt om viktigheten av full involvering av urfolk og lokalsamfunn i det videre REDD-arbeidet. Det var imidlertid ikke mulig å få enighet om spesifikk tekst om urfolks rettigheter eller referanser til konkrete avtaler og deklarasjoner som omtaler dette. Dette skyldes både temaenes følsomme karakter og at dette primært oppfattes som policy, og ikke metodespørsmål.

Urfolks rolle og rettigheter forventes å komme opp igjen i forhandlingene i mars hvor både metode- og policy-spørsmål knyttet til REDD skal diskuteres.

4. Forskning og overvåking

Under dette agendapunktet la Global Terrestrial Observing System (GTOS) frem en statusrapport på vurdering av utvikling av standarder for viktige klimavariabler for terrestriske områder, inkludert et rammeverk for klimarelatert terrestriske observasjonssystem. Videre rapporterte Committee on Earth Observation Satellites (CEOS) om fremdriften i henhold til GCOS' implementeringsplan (Implementation Plan for the global observing system for climate in support of the UNFCCC, GCOS 2004).

I 2005 forespurte Klimakonvensjonens undergruppe SBSTA landene om å levere inn rapporter på nasjonale aktiviteter knyttet til GCOS' implementeringsplanen innen 15. september 2008. I alt 21 land har levert rapport. Norge er ikke blant dem.

Det er viktig at retningslinjene for rapportering av klimaovervåkingsdata revideres for å utarbeide mer sammenlignbar informasjon globalt. Klimaovervåking er også et viktig tema for Norge sett i lys av temperaturøkningen i Arktis.

Det ble ingen substansiell diskusjon under dette agendapunktet. Det ble enighet om å utsette diskusjonen til neste SBSTA (i juni) når den omfattende framdriftsrapporten fra GCOS blir gjort tilgjengelig. For øvrig oppfordres land, som enda ikke har gjort det, om å oversende informasjon om nasjonale aktiviteter i relasjon til implementering av GCOS' implementeringsplan.

5. Klimagassregnskapene til Anneks I-land

Hvert år blir sekretariatet bedt om å avgi en rapport til Partene om hvordan siste års revisjoner av landenes klimagassregnskap har blitt gjennomført. 2007 var et spesielt år fordi alle grunnlagsrapportene under Kyotoprotokollen ble revidert. Grunnlagsrapportene dokumenterer om landene er i stand til å utarbeide klimagassregnskap og om de har etablert et kvoteregister i henhold til Kyotoprotokollens strenge regler. Dette er en forutsetning for at landene skal kunne delta i bruken av Kyotomekanismene. Det var krevende for både UNFCCC-

sekretariatet og for de berørte revisjonseksperterne å gjennomføre disse revisjonene innenfor de angitte frister.

På grunn av det omfattende arbeidet med å revidere landenes grunnlagsrapporter for Kyotoprotokollen ble ikke arbeidet med å revidere de ordinære Konvensjonsrapportene fra 2007 og 2008 startet opp før i desember 2007. Hovedtyngden av revisjonen har pågått i 2008 og revisjonen har hatt fokus på 2008-rapporten. Alle 41 Anneks-1 landene som har levert utslippsrapport for 2007 og 2008 er nå blitt revidert, 7 med landsbesøk og 36 land i sentralisert revisjon, noe som betyr at to land har fått revidert både 2007 og 2008-regnskapet. Revisjonsrapportene er med unntak av én ikke publisert innenfor fristen som er gitt i retningslinjene for revisjonsarbeidet.

Det er fortsatt mangel på revisorer, og landene ble også på møtet i Poznan bedt om å nominere eksperter. Norge har under året revisjon deltatt med to eksperter og oppfyller således sin "kvote", men vi bør likevel nominere flere eksperter. Det ble under møtet i Poznan bestemt at sekretariatet hvert år i årsrapporten skal oppgi hvor mange revisorer som er på deres liste over revisorer, hvor mange som har gjennomført treningskursene og har deltatt i en eller flere revisjoner i løpet av året.

I tillegg til å bidra med revisorer ble landene oppfordret til å delta i finansieringen av sekretariatets arbeid som utvikling av rapporterings- og revisjonsverktøy og opplæringsprogrammene for revisorer. Landene bes også være oppmerksomme på sekretariatets økende behov for ressurser til å gjennomføre revisjonene i årene framover. Det er særlig viktig å bygge opp et revisjonssystem med tilstrekkelig ressurser fram mot 2014. Det er viktig at Norge under behandlingen av sekretariatets budsjett prioriterer revisjonsarbeidet.

6. Utslipp fra drivstoff benyttet til internasjonal luftfart og maritim transport

Utslipp fra internasjonal skipsfart var ikke et forhandlingstema i Poznan. Norges innspill til Accra møtet hvor vi sier at konvensjonen bør fastsette et overordnet utslippsmål for internasjonal skipsfart, men at dette ikke omfattes i et juridisk bindende rammeverk under UNFCCC, er imidlertid inkludert i de videre forhandlingene under konvensjonssporet. Norge hadde flere nyttige bilaterale samtaler i Poznan om dette temaet hvor vi drøftet vår strategi, og informerte om den prosessen som pågår i IMO for å fastsette bindende krav om reduksjon av klimagasser. Det vil være spesielt viktig å ha god dialog med EU for å sikre tilslutning om vår strategi mot COP 15.

7. Implikasjoner for Montrealprotokollen av CDM-prosjekter rettet mot eliminering av HFK-23-utslipp fra nye HKFK-22-fabrikker

Ved produksjon av hydroklorfluorkarbon-forbindelsen HKFK-22 (brukes primært til kjølemiddel) dannes hydrofluorkarbon-forbindelsen HFK-23 som et biprodukt. HKFK-forbindelser er regulert under Montreal-protokollen (både klimagass og ozonnedbrytende), mens HFK-forbindelser (kun klimagass) inngår i Kyotoprotokollen.

HFK slippes stort sett rett ut i lufta fra fabrikkene i u-land. Produksjonen er ikke utbredt, og de fleste fabrikkene finnes i Kina.

Styret for Den grønne utviklingsmekanismen har bedt Partsmøtet om retningslinjer for prosjekter som går på reduksjon av HFK-23 fra nye HKFK-22 fabrikker (etablert etter 2004). HKFK skal utfases innen 2030 i i-land og innen 2040 i u-land. Det ble nylig vedtatt en trinnvis nedtrappingsplan for utviklingslandene under Montrealprotokollen, og tidspunkt for en forpliktelse om frys av produksjon ble fremskjøvet fra 2015 til 2010, noe som er svært positivt.

Antall utslippsenheter som kan inntjenes på hvert prosjekt er veldig stort, på grunn av det store oppvarmingspotensialet (GWP) for HFK-23. Kun noen få prosjekter kan dermed bidra til at utslippsenheter fra disse prosjektene kan dominere det globale markedet for den grønne utviklingsmekanismen. Den viktigste bekymringen som har blitt reist ved disse prosjektene er imidlertid knyttet til et mulig utilsiktet incentiv som kan oppstå ved at inntjeningen av CDM-kvoter i seg selv kan gjøre fortsatt produksjon av HKFK-22 lønnsomt, og at det i verste fall kan lede til bygging av nye HKFK-22-fabrikker før forpliktelsen om låsing av nivået for tillatt produksjon inntreffer.

Ikke uventet var det ikke mulig å komme til enighet på møtet i Poznan. Utfallet av det uformelle konsultasjonsmøtet ble at konklusjonen fra klimamøte i Bonn i juni skulle bli stående, med den eneste endring at agendapunktet igjen skulle tas opp på SBSTA 30 i Bonn neste år. Ingen land ønsket å ta opp diskusjonen om hvordan eliminering av HFK-23-utslipp fra nye HKFK-22-fabrikker kan inkluderes som CDM-prosjekter. Diskusjonen gikk på om agendapunktet skulle utsettes til neste klimamøte i Bonn (EU) eller om det skulle utsettes til etter COP15 i København (Brasil). Siden partene ikke klarte å enes, ble agendapunktet automatisk utsatt til SBSTA30.

8. Godkjenning av prosjekter for fangst og lagring av CO₂ i Den grønne utviklingsmekanismen

På partsmøtet i Nairobi i 2006 ble det igangsatt en toårig prosess under SBSTA for å vurdere hvilke krav som skal stilles til prosjekter for fangst og lagring av CO₂ under CDM, med sikte på beslutning på årets partsmøte.

I de to årene som har gått har det vært liten fremdrift i disse forhandlingene. De har i stor grad vært preget av taktiske og ideologiske obstruksjoner fra Brasil og enkelte øystater som er prinsipielt imot at karbonfangst og lagring skal inkluderes i CDM. Disse landene har i stor grad lyktes i å forhindre substansielle drøftinger om hvilke krav som skal stilles for inkludering. Temaet har også vært tildelt begrenset forhandlingstid, og forslag om workshops og andre typer arrangementer som har kunnet bedre informasjonsspredning og faglig basis for forhandlingene har ikke fått tilstrekkelig støtte. Utgangspunktet foran Poznan-møtet var således langt fra det beste.

Den grønne utviklingsmekanismen har i utgangspunktet mulighet til å bli et nyttig instrument for en bredere, global spredning av CCS-teknologien og en realisering av målet om å begrense økningen i den globale middeltemperatur til 2 grader. I forhandlingene har Norge ment at lagring av CO₂ i geologiske reservoar vil være realiserbart innenfor rammen av Den grønne utviklingsmekanismen. På enkelte områder vil det imidlertid være behov for spesielle regelverk og retningslinjer som kan sikre størst mulig miljøintegritet i et tidsperspektiv langt ut over prosjektenes levetid. Dette vil være spesielt viktig i forhold til valg av reservoar, avklaring av ansvarsforhold knyttet til lagret CO₂ og utforming av langtids målprogrammer som kan sikre at mulig lekkasje blir påvist og medregnet ved oppfyllelse av utslippsforpliktelser.

På junimøtet i 2008 la EU fram elementer til en kompromissløsning med en "pilotfase" der man godkjenner prosjekter i henhold til en på forhånd definert rekke kriterier knyttet til antall, størrelse og geografisk spredning av prosjektene. Norge ga her uttrykk for at vi prinsipielt ikke ønsket særløsninger som kan begrense omfanget av denne typen CDM-prosjekter under miljømessig forsvarlige rammer, men at vi gjerne så at EU videreutviklet og konkretiserte sitt forslag.

Poznan-møtet ble innledet med den samme stillingskrigen som har preget forhandlingene i to år, uten signaler til bevegelse eller vilje til substansdrøftinger fra motstanderne. På oppfordring la EU fram en bearbeidet versjon av sitt juniforslag, med konkrete forslag til rammer for antall prosjekter og mengde kreditter som kan tillates i en pilotfase. Etter hvert klarte en å enes om to forslag til beslutningstekst, det ene basert på inkludering av fangst og lagring, hvor også EUs kompromissforslag inngikk, og det andre basert på en avvisning av fangst og lagring i CDM.

Flertallet, herunder Norge, EU, Australia, Canada, Japan, Botswana, Ny Zealand, Trinidad og Tobago og OPEC-landene, ønsket at saken skulle avgjøres i Poznan i tråd med mandatet fra Nairobi. Et lite mindretall bestående av Alliansen av små øystater, Brasil og Venezuela ønsket at diskusjonen skulle utsettes til København i 2009. India inntok en mellomposisjon der de sa seg villige til å diskutere spørsmålet på ministernivå i Poznan, men foretrakk å ha diskusjonen i København. Det var imidlertid ikke mulig å oppnå konsensus, og SBSTA besluttet på dette grunnlag å videreføre saken til junimøtet i Bonn.

Spørsmålet ble etter dette brakt opp av Saudi-Arabia (støtte av andre OPEC-land) i kontaktgruppen som forhandlet en beslutningstekst i tilknytning til årsrapporten fra styret for Den grønne utviklingsmekanismen. Dette ble, sammen med et forslag fra Brasil om endringer i definisjonen av skog under Den grønne utviklingsmekanismen, overført til ministerdelen av Partsmøtet da det ikke var mulig å oppnå enighet i kontaktgruppen. I et kompromiss ble det til slutt enighet om å be styret om å vurdere implikasjoner av den mulige inkludering av CCS i CDM og å rapportere tilbake til det neste Partsmøtet. Dette innebærer dermed at spørsmålet vil bli brakt opp til drøfting på Partsmøtet i København i desember 2009.

9. Klimapanelets fjerde hovedrapport

Klimapanelets fjerde hovedrapport (AR4) ble endelig godkjent av panelets plenumsmøte i november 2007. Rapporten ble første gang diskutert av SBSTA i desember samme år (SBSTA 27). Det ble da konkludert med at det skulle holdes en workshop om AR4 på SBSTA 28 (juni 2008). Rapporten fra workshopen ble forelagt møtet i Poznan for diskusjon.

Det ble ingen substansdiskusjon under dette agendapunktet, og partene ble enig om å avslutte vurderingen av klimapanelets fjerde hovedrapport under SBSTA på møtet i Poznan.

Underkomiteen for implementering (SBI)

1. Nasjonalrapporter fra Anneks I-land

Alle de 38 Annex 1 landene har nå levert sin initial Kyotorapporter. 35 land har fått rapporten revidert og godkjent, og kan således ta i bruk mekanismene under Kyotoprotokollen. Australia, Kroatia og Hvite-Russland har foreløpig ikke fått godkjent sin initial rapport. Revisjonen av rapportene har pågått i 2007 og 2008.

Partene ble enig om å tekst som fremlegger en bekymring for gjennomføringen av revisjonene med hensyn til konsistens i revisjonsprosessen, mangel på ressurser i sekretariatet til å gjennomføre revisjonene og mangel på revisorer og at dette kan være kritisk for implementeringen av Kyotoprotokollen.

Det ble også poengtert at det er viktig å få på plass i tide et verktøyet for rapportering av skogaktiviteter under Kyotoprotokollens Artikkel 3.3 og 3.4. Videre ble det presisert et behov for gode opplæringsprogram for revisjon av aktiviteter under artikkel 3.3 og 3.4 og rapportering av bl.a. kvotetransaksjoner og kvoteregisteret under protokollens artikkel 7.4. Igjen er det viktig at basisaktiviteter som regnskap og revisjon blir prioritert høyt i sekretariatet og at landene bidrar til finansieringen av arbeidet.

Det vises for øvrig til agendapunkt sak 7(a) under SBSTA når det gjelder tilgang på eksperter, opplæring og finansiering av sekretariatets arbeid med å gjennomføre revisjonsprosessen herunder utvikling av rapporterings- og revisjonsverktøy.

2. Nasjonalrapporter fra ikke-Anneks I-land

Denne saken omfattet vurdering av innholdet i nasjonalrapporter fra ikke-Annex I-land, revisjon av retningslinjer for ekspertgruppen og vurdering av GEFs bistand til ikke-Annex I-land i arbeidet med å lage nasjonalrapporter.

Retningslinjer for ekspertgruppen ble diskutert på forrige møte i Bonn. Fra dette møtet hadde man et utkast til reviderte retningslinjer å arbeide utifra. Det var fortsatt stor

uenighet mellom partene. G77-landene ønsket i hovedsak å beholde retningslinjene for ekspertgruppen og arbeidet med nasjonalrapporter uendret, mens flere Annex I-land ønsket en oppstramning av systemet, med klarere forpliktelser om å levere nasjonalrapporter og til innholdet i rapportene. Det lyktes ikke å bli enige, og saken skal tas opp igjen på neste møte i SBI.

Angående støtte fra GEF, var det flere utviklingsland som var sterkt kritiske til at støtte til å utarbeide nasjonalrapporter trekkes fra den ordinære ressursallokeringen under GEF, slik at dette ville gå på bekostning av andre aktiviteter. Man så behov for å koble diskusjonen under dette punktet med den generelle diskusjonen om finansieringsmekanismer. Etter lengre diskusjoner ble man enige om en konklusjon som i stor grad gjentar beslutningene fra Bali, blant annet om å sikre full dekning av kostnader for utviklingslandene for å oppfylle rapporteringsforpliktelser. Man kom ikke så langt som til å vurdere innholdet i de rapportene som foreligger.

3. Finansieringsspørsmål under Konvensjonen (GEFs hovedrapport)

Konvensjonens finansieringsmekanisme (som opereres av GEF) gjennomgås hvert 4. år. Hittil har slike gjennomganger ikke vært spesielt kontroversielle. På Bali kom imidlertid G 77 med krav om at gjennomgangen skulle utvides til å omfatte det meste av internasjonale ressursstrømmer relatert til klima, samt at gjennomgangen skulle ferdigstilles et år før planlagt, dvs. seinest på COP 15 i 2009. Det ble også enighet om utvidete retningslinjer for gjennomgangen og om å framskynde gjennomgangen med et år, slik at avslutningen skal falle sammen i tid med øvrige forhandlinger som skal ferdigstilles på COP 15 i København i 2009. På SBI 28 kom en ikke særlig videre i diskusjonene. Et utkast til vedtak med 2 deler – en om innspill til forhandlingene om GEFs 5. kapitalpåfylling (som formelt startet 14.11.08 og som ventes ferdigstilt tidlig i 2010) og en om den 4. gjennomgangen av finansieringsmekanismen – ble vedtatt lagt til grunn i Poznan. Førstnevnte øvelse har vært forsøkt tidligere, men uten konkrete resultater. Det er da også en vanskelig oppgave, gitt at GEF også finansierer andre områder enn klima, samt at behovene er store. Delen om den 4. gjennomgangen inneholdt forslag om en rekke anbefalinger til GEF.

Diskusjonene ble som ventet vanskelige. Det ble ikke lettere av at lite tid sto til disposisjon og at det oppstod forsinkelser, samt at det ble brukt mye tid på diskusjoner om grenseoppgang mellom konvensjonens og GEFs styres respektive ansvarsområder. På overtid ble det til slutt enighet om et ganske så tradisjonelt vedtak om den 4. gjennomgangen, hvori inkludert en oppfordring til giverlandene om å sørge for kapitalpåfylling av GEF (GEF 5), som vil tilsi en påfylling på USD 4,5 mrd. FNs Høynivåpanel, der statsministeren deltok, uttrykte i sin rapport bl.a. et behov for å styrke GEF. GEFs leder har gjort det klart at hun ser behov for en økning fra vel 3 til 8-10 mrd. USD. For å beholde realverdien fra 1994 av GEFs hovedfond må det til en påfylling på USD 4,5 mrd., altså ca. en økning på 50%.

Under samme punkt ble det – også etter vanskelige diskusjoner etter kjent mønster – enighet om ytterligere veiledning til GEF. Hovedinnslag her var utviklingslandenes problemer med GEFs ressursallokeringsmekanisme (RAF – Resource Allocation Framework), samfinansiering, GEFs rolle i finansiering av tilpasning og spørsmålet om tilstrekkelig finansiering av utviklingslandenes nasjonalrapporter til UNFCCC.

4. Saker relatert til de minst utviklede landene (MUL)

På COP 11 ble det besluttet å vurdere situasjonen for MUL-fondet på COP 14, og i den sammenheng vurdere behovet for videre veiledning til GEF. Ekspertgruppa for MUL (LEG – Least Developed Countries Expert Group) ble på SBI 26 invitert til å komme med synspunkter på foreliggende erfaringer fra gjennomføring av nasjonale handlingsprogrammer for tilpasning, såkalte NAPAs (National Adaptation Programmes of Action), som er finansiert av LDCF. På styremøtet for LDCF 13. november 2008 kom det fram at finansiering av prosjekter fortsatt ikke er noe problem. Det er derimot et problem at finansieringen er såpass uforutsigbar at GEF vanskelig kan gå inn for en mer programmatisk tilnærming, noe som anses ønskelig.

Diskusjonene fant sted i en god atmosfære og ble ikke spesielt vanskelige. Det ble vedtatt anbefalinger til GEF om ytterligere strømlinjeforming av prosjektsyklusen, ekstratak for å ferdigstille de få manglende NAPAs og invitert til innspill fra partene om gjennomføring av NAPAene. UNFCCC –sekretariatet ble bedt om å lage en synteserapport om NAPA-prosessen til SBI 33, der SBI skal vurdere erfaringene fra arbeidsprogrammet til ekspertgruppa for MUL, inkludert ev. problemer med å få finansiering fra MUL-fondet. Giverlandene ble anmodet om ytterligere bidrag til fondet. Behovet for mer forutsigbar finansiering ble også understreket – dette blir bl.a. tema under forhandlingene om GEFs kapitalpåfylling. Ny gjennomgang av situasjonen for fondet vil foretas på COP 16.

5. Buenos Aires arbeidsprogrammet om negative følger av klimaendringer og klimatiltak (1/CP.10)

Gjennomgangen av Konvensjonens artikkel 4.8 og 4.9 – negative virkninger av klimaendringer (klimatilpasning) og negative virkninger av utslippsreducerende tiltak (response measures), ble gjennomført uten resultat. Målet for Poznan var å konkludere i forhold til erfaringer så langt og gi anbefalinger til satsingsområder videre. Forhandlingene ble innledet av et rundebord hvor partene og ulike aktører la fram sine erfaringer og synspunkter. Det har også vært gjennomført to regionale møter i forbindelse med gjennomgangen i løpet av 2008. Hovedinntrykket er at arbeidet, særlig med tilpasning, er i gang, og at de landene som erfarer klimaendringene i dag direkte, som for eksempel Bangladesh, jobber mer systematisk med tilpasning. Flere av disse landene understreket at en vellykket tilpasningspolitikk var karakterisert av at hensyn til et endret klima integreres i nasjonal utviklingspolitikk og planlegging.

Når det gjelder støtte til tilpasning, var det gjennomgående at i-landene trakk fram det som var gjort, mens u-landene pekte på gapet mellom intensjonene og forpliktelsene i Konvensjonen, arbeidsprogrammet (1/CP/10), og det som faktisk er levert fra i-landenes side. Det ble uttrykt til dels sterk misnøye med i-landenes oppfyllelse av sine finansieringsforpliktelser. Videre understreket G77 gruppen at forpliktelser og økning av innsatsen måtte forankres innen eksisterende avtaleverk og ikke skyves over i LCA prosessen. Dette bar de påfølgende forhandlingene preg av. I tillegg, var det vanskelig for G77 gruppen å komme fram til felles standpunkter. Situasjonen ble komplisert av at Saudi Arabia etter hvert over G77 gruppen, og konkluderte med referanse til "response measures" på at det ikke var grunnlag i den foreliggende teksten for videre dialog. I-landene, deriblant Norge og Australia, uttrykte vilje til å konkretisere flere av de punktene som u-landene har løftet fram som viktige, blant annet innenfor kapasitetsbygging, styrking av regionale sentra for tilpasning, samt tiltak for å etablere sterkere koblinger mellom tilpasning og kriseforebygging og håndtering (ISDR/Hyogo-rammeverket).

Det kom ikke til enighet om et arbeidsprogram for tilpasning i Poznan, og det var heller ikke vilje til å anerkjenne gjennomgangen som var blitt foretatt eller referere til den workshopen som skal avholdes om "response measures" i 2009. I tillegg ble den enigheten som ble oppnådd i Bonn i juni, ikke sendt videre til godkjenning av COPen. Dermed er arbeidsprogrammet for tilpasning og "response measures" satt ett skritt tilbake. Det ble uttrykt stor skuffelse både fra i- og u-landssiden over at forhandlingene ikke hadde ført fre. Like alvorlig er at man ikke maktet å videreføre den positive atmosfæren som preget forhandlingene i Bonn, og at man tar med seg en noe forsuret stemning inn i forhandlingsåret 2009 når det gjelder tilpasning.

6. Utvikling og overføring av teknologi

Under SBI diskuterte man 3 temaer:

- Rapportene til ekspertgruppen for teknologioverføring, samt ekspertgruppens arbeid for øvrig. Her ble det etablert en felles kontaktgruppe med SBSTA, se referat der.
- Beslutning om "terms of reference" for å gjennomføre revisjon av oppfyllelse av teknologiforpliktelsene i konvensjonen, nærmere bestemt artikkel 4.1.c og 4.5.
- Etablering av et strategisk program for teknologioverføring under GEF

G77 fikk gjennomslag for å få teknologi inn på agendaen til SBI på Bali. Deres hovedmotivasjon var å få en sterkere oppfølging av teknologiforpliktelsene i konvensjonen, spesielt det som går på industrilandenes plikt til å støtte utviklingsland i utvikling og innføring av teknologi. Forslaget om å etablere et eget underorgan for teknologioverføring med et tilknyttet multilateralt teknologifond er et av utviklingslandenes høyest prioritert spørsmål, og forventes å bli tett fulgt opp i 2009.

Diskusjonen under SBI bar preg av dette, også fordi G77 opplevde at deres forslag fikk lite respons.

I plenum var det et klart skille mellom USA, Australia og Canada på den ene siden, som framhevet betydningen av å involvere privat sektor mer, å bygge på eksisterende institusjoner og fora og at man måtte inkludere både offentlig og privat innsats når det gjaldt teknologioverføring. På den andre siden frontet Kina G77-forslaget om å etablere egne organer og fond for å dekke alle deler av teknologisyklus, øke investeringene i klimateknologi og utvikle nye systemer for å dele rettigheter til teknologi. De var imidlertid også inne på at rollen til privat sektor må styrkes. Flere andre utviklingsland tok opp muligheten for mer bruk av offentlig-privat samarbeid innenfor teknologiutvikling, og at en mer sektorvis tilnærming kunne være et utgangspunkt for støtte til teknologioverføring. EU signaliserte at de ville vurdere eksisterende forpliktelser og var klare for å øke støtten til teknologioverføring som del av en klimaavtale etter 2012.

I kontaktgruppen var det vanskeligst å komme til enighet om retningslinjene for å revidere teknologiforpliktelsene. Dette er oppfølging av en beslutning fra COP 1, og utålmodigheten i u-landsgruppa var stor. Det ble generelt gitt uttrykk for at man ønsket å få gjennomført denne revisjonen, men datagrunnlaget, tidspunktet og hvem som skulle utføre den, var stridsspørsmål. Videre var det viktig for Annex I-landene at retningslinjene for revisjon bare skulle gjelde for denne revisjonen og ikke binde opp måten man gjør mulige fremtidige revisjoner på. Dette bør behandles som en del av MRV-spørsmålene under forhandlingene i konvensjonssporet.

Formannens utkast til retningslinjer var nokså omfattende, og forutsatte tilgang på data som man neppe ville ha tilgjengelig innen det nærmeste året. Tidspunktet var et hovedproblem: revisjonen var planlagt å starte i begynnelsen av 2009, mens indikatorene for teknologioverføring (se rapport fra SBSTA om dette) ikke ville være klare før i juni 2009. Disse indikatorene vil være en viktig del av grunnlaget.

Med hensyn til hvem som skulle foreta revisjonen, foreslo Canada og USA at ekspertgruppen for teknologioverføring skulle stå for dette. Det var sterk motstand mot dette fra G77, i og med at ekspertgruppen vil være en del av systemet som er under revisjon. De ønsket at uavhengige eksperter skulle være involvert. Norge støttet G77 her. Etter flere møter med diskusjon ble det utformet et alternativt forslag til revisjonsprosess av Canada. Dette ble videre bearbeidet til en endelig COP-beslutning.

I beslutningsteksten er det presisert at revisjonen skal bidra til arbeidet med forhandlinger under konvensjonssporet, at det er partskonferansen som står for revisjonen, med støtte fra SBI og input fra ekspertgruppen, og revisjonen har et mer begrenset omfang av aktiviteter. Partene er bedt om å sende inn submissions innen 16. Februar om sine bidrag og aktiviteter med hensyn til teknologiutvikling og –overføring. På SBI30 vil man behandle et utkast til revisjon. Prosessen avsluttes på COP 15.

Strategisk program for teknologioverføring

På oppdrag fra klimakonvensjonen hadde GEF utformet et strategisk program for teknologioverføring. GEF er midt inne i en finansieringsperiode, og forslaget deres omhandler generelt hvordan man vil disponere de midlene som er igjen, i inneværende periode (til og med 2010). Programmet har tre hovedtemaer; bedre utnyttelse av analyser av teknologibehov for å starte konkrete prosjekter, pilotprosjekter for nye teknologier og spredning av beste praksiser/gode resultater.

Det foreslåtte programmet fikk mye støtte, men med en underliggende kritikk fra G77 om at GEF egentlig ikke hadde svart på oppdraget, som var å si hvordan man kunne skalere opp satsingen på teknologioverføring. Programmet utnytter eksisterende finansiering fram til 2010. Det langsiktige perspektivet var derfor gjenstand for lange diskusjoner, hvor spesielt USA og Canada ville unngå noen referanse til oppskalering, mens G77 ville ha dette inn. Det er også et spørsmål her om rollefordelingen mellom GEF og konvensjonen, og hvordan konvensjonen best gir styringssignaler til GEF.

I konklusjonene ble GEF bedt om å sikre rask oppstart av programmet og vurdere den langsiktige gjennomføringen, herunder huller i den nåværende virksomheten til GEF. Endelig rapportering fra programmet kommer på COP 16. GEF ble også bedt om å rapportere til SBI 30 og SBI 31, med tanke på langsiktige behov.

7. Kapasitetsbygging

Stort sett overlappende diskusjoner på punktene om kapasitetsbygging under hhv konvensjonen og protokollen. Det dreier seg om gjennomføring av rammeverket for kapasitetsbygging og hvordan dette skal overvåkes ("monitoring"). På Bali klarte en ikke – pga uenighet om prosedyrespørsmål - å diskutere substans. På SBI 28 i Bonn ble det imidlertid enighet om mandat for den 2. omfattende ("comprehensive") gjennomgangen av rammeverket. Mandatet omfatter to runder med innspill fra partene og sekretariatsrapporter, og skal via SBI 29 og 30 munne ut i endelig vedtak om et styrket rammeverk på COP 15 i København. På veien forutsettes det utviklet et sett med kriterier for mer objektiv overvåking, verifisering og rapportering av måloppnåelse mht i-landenes forpliktelser og u-landenes "evne til å gjennomføre tiltak på klimaområdet". I tillegg kommer det under protokollpunktet diverse spørsmål relatert til kapasitetsbygging ifm CDM.

Det var ikke satt av mye tid til disse dagsordenpunktene, og diskusjonene ble innledningsvis preget av de samme motsetninger som har preget saken i lang tid: utviklingslandene vil ha et meget omfattende overvåkings- og rapporteringsapparat på plass, men industrilandene forsøker å unngå at det skal måtte settes av mer ressurser til dette enn det går til selve kapasitetsbyggingen. I de endelige konklusjoner ble foreliggende rapporter tatt til etterretning, og partene ble invitert til å sende inn ny informasjon om både aktiviteter og erfaringer, samt om pågående overvåking/rapportering. Og endelig ble sekretariatet bedt om å lage en synteserapport

til SBI 30 over innkommet informasjon om kapasitetsbygging og mulighetene for å ta i bruk gjennomføringsindikatorer.

Under protokollpunktet ble tilsvarende konklusjoner vedtatt. Verdt å merke seg fra plenumsdiskusjonen var at Peru sa seg svært fornøyd med den assistanse landet har fått ifb med CDM, noe som har ført til en betydelig økning i antall CDM-prosjekter.

8. Artikkel 3.14 under Kyotoprotokollen

Kyotoprotokollens artikkel 2.3 og 3.14, begge knyttet negative virkninger av utslippsreducerende tiltak i Annex 1 land, er henholdsvis et SBSTA og et SBI punkt. Det har vært lite framdrift på disse punktene til nå, og i et forsøk på å få til en konkluderende beslutning for begge punkter, ble det besluttet felles behandling under forhandlingene i Poznan. Dette var en strategi som ikke førte til resultater, og det ble konkludert med at spørsmålene skulle gjenopptas i Bonn i juni.

9. Rapport om den internasjonale transaksjonsloggen (ITL)

SBI29 ble invitert til å vurdere ITL administratorens rapport for 2008. Russland, som eneste land, kommenterte at rapporten manglet en beskrivelse av kostnadsperspektivet relatert til ITL. Utfallet av plenumsmøtet var at formannen la fram et forslag til konklusjon for godkjenning i plenum.

CMP ønsker at ITL administratoren skal fortsette samarbeidet med registeradministratorene i de ulike landene for å få til et mer hensiktsmessig og reelt testmiljø med to koordinerte testesykluser i løpet av 2009, i stedet for ukentlige sykluser som det er nå. Dette testmiljøet kan bl.a. brukes av land som ikke enda har implementert og testet SEF (standard electronic format)- applikasjonen i sine registersystemer. I tillegg ønskes det at ITL administratoren utarbeider en rapport også for årene 2009 og 2010, med tilstrekkelig informasjon om transaksjoner i ITL, som er mangelfull i rapporten fra 2008.

Land som er medlem av konvensjonen og av Kyoto Protokollen, inviteres til å sende inn deres syn på innsamling av ITL avgifter for å forsikre tilstrekkelig og stabil finansiering av ITL innen 23. mars 2009. Disse synspunktene skal sammenstilles av sekretariatet og deretter diskuteres på SBIs 30. sesjon.

NORGES DELEGASJON FRA MYNDIGHETSSIDEN

Erik Solheim, miljøvernminister – delegasjonsleder
Robin Martin Kåss, statssekretær (OED)

Hanne Inger Bjurstrøm, spesialrådgiver (MD) – delegasjonsleder på embetsnivå
Hans Brattskar, spesialrådgiver (MD)
Harald Dovland, avdelingsdirektør (MD)
Håvard Toresen, avdelingsdirektør (MD)
Jon Berg, kommunikasjonssjef (MD)
Mona Aarhus, seniorrådgiver (MD)
Ulla Hegg, seniorrådgiver (MD)
Karine Hertzberg, seniorrådgiver (MD)
Tone Hertzberg, seniorrådgiver (MD)
Marianne Karlsen, seniorrådgiver (MD)
Helge Lorentzen, seniorrådgiver (MD)
Harald Francke Lund, seniorrådgiver (MD)
Marte Nordseth, seniorrådgiver (MD)
Inger Gerd Næss, seniorrådgiver (MD)
Sveinung Oftedal, seniorrådgiver (MD)
Per Fredrik Ilsaas Pharo, seniorrådgiver (MD)
Andreas Tveteraas, seniorrådgiver (MD)
Harold Nordgaard, rådgiver (MD)
Solveig Øverland, seniorkonsulent (MD)
Erik Bjørnebye, spesialrådgiver (UD)
Anne Kari Hansen Ovind, underdirektør (UD)
Georg Børsting, seniorrådgiver (UD)
Kaja Brundtland Edrén, seniorrådgiver (UD)
Kjetil Lund, seniorrådgiver (SMK)
Leif Kolbjørn Ervik, spesialrådgiver (FIN)
Bjarne Stakkestad, avdelingsdirektør (FIN)
Herbert Kristoffersen, seniorrådgiver (FIN)
Trond Hjørungdal, seniorrådgiver (FIN)
Marit Østensen, førstekonsulent (FIN)
Stig Svenningsen, underdirektør (OED)
Therese Karlseng, rådgiver (OED)
Line Sunniva F. Østhagen, rådgiver (OED)
Knut Øistad, avdelingsdirektør (LMD)
Audun Rosland, seniorrådgiver (SFT)
Eilev Gjerald, seniorrådgiver (SFT)
Hege Haugland, rådgiver (SFT)
Bård Lahn, rådgiver (ForUM)